

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «МУСІЄНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

(Заява № 26976/06)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

20 січня 2011 року

ОСТАТОЧНЕ

Рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Мусієнко проти України»,

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Райт Маруст (Rait Maruste), *Голова*,

Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Здравка Калайджиева (Zdravka Kalaydjieva), *судді*,

та Стівен Філіпс (Stephen Phillips), *заступник Секретаря секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 14 грудня 2010 року,

вносить таке рішення, що було ухвалене у той самий день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено за заявою (№ 26976/06), поданою проти України до Суду 20 червня 2006 року громадянином України п. Олександром Івановичем Мусієнком (далі — заявник) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — п. Ю. Зайцев, Міністерство юстиції України.

3. 24 червня 2009 року Суд вирішив направити цю заяву Уряду. Відповідно до Протоколу № 14 заява була передана комітету в складі трьох суддів.

ФАКТИ

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник народився в 1938 році та проживає в м. Дзержинську.

5. У невизначену дату в квітні 1999 року заявник звернувся з позовом до Державного підприємства «Дзержинськвугілля» (далі — компанія). Зокрема, він вимагав компенсацію за неточний розрахунок відшкодування шкоди, спричиненої професійним захворюванням. 5 квітня 1999 року Дзержинський міський суд Донецької області (далі — міський суд) розпочав провадження за позовною заявою заявника.

6. 6 грудня 1999 року міський суд попередив компанію про відповідальність за неявку до суду.

7. 15 січня 2002 року заявник звернувся до міського суду з новим позовом до компанії про індексацію своєї заробітної плати.

8. 2 грудня 2002 року позовні заяви заявника були об'єднані, а 1 липня 2004 року міський суд відмовив в їх задоволенні.

9. Заявник чотири рази змінював свої позовні вимоги. До участі у справі як співвідповідача було залучено Відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України в м. Дзержинську. З 7 лютого 2000 року до 30 травня 2002 року апеляційний суд чотири рази скасовував рішення суду першої інстанції та повертав справу на новий розгляд.

10. 10 лютого 2005 року апеляційний суд Донецької області (далі — апеляційний суд) скасував рішення від 1 липня 2004 року в частині, яка стосувалась відшкодування шкоди, спричиненої професійним захворюванням. Суд замість 6028 грн (844 євро¹), що вимагав заявник як відшкодування матеріальної шкоди, та 50 000 грн (7000 євро) відшкодування моральної шкоди присудив заявнику 177 грн (25 євро). Заявник подав касаційну скаргу.

11. 4 червня 2007 року Верховний Суд України відповідно до Закону України «Про судоустрій» (зі змінами, внесеними 22 лютого 2007 року) направив скаргу заявника до апеляційного суду м. Києва, який 9 жовтня 2007 року ухвалив остаточне рішення, залишивши без змін рішення від 1 липня 2004 року та ухвалу від 10 лютого 2005 року.

12. В ході провадження було призначено дві експертизи та винесено низку процесуальних рішень. Протягом того ж періоду заявник подав дев'ять процесуальних клопотань та одинадцять скарг, дві з яких не відповідали процесуальним вимогам.

13. За твердженням Уряду, із сімдесяти одного судового засідання, призначеного в період з 5 квітня 1999 року до 9 жовтня 2007 року, дев'ятнадцять було відкладено в зв'язку з неявкою представника компанії, одинадцять — за клопотанням одного чи обох відповідачів, шість — за клопотанням заявника, чотири — у зв'язку з хворобою чи відсутністю головуючого судді, одне — у зв'язку з неявкою обох сторін і два — з інших незалежних від сторін причин.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

14. Заявник скаржився на те, що тривалість провадження була несумісною з вимогою «розумного строку», що закріплена пунктом 1 статті 6 Конвенції, який у відповідній частині передбачає таке:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру ...»

15. Уряд висловив заперечення проти цього твердження.

16. Період, який має розглядатись, розпочався 5 квітня 1999 року та закінчився 9 жовтня 2007 року. Таким чином, провадження тривало більш ніж вісім років та шість місяців у судах трьох інстанцій.

A. Щодо прийнятності

17. Суд зазначає, що скарга не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також вважає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Відповідно скарга визнається прийнятною.

B. Щодо суті

18. Уряд стверджував, що провадження було складним у зв'язку з неодноразовою зміною заявником вимог щодо відшкодування, приєднанням його додаткового позову до первісного, а також необхідним призначенням експертиз. На думку Уряду, заявник сприяв тривалості провадження шляхом подання низки процесуальних клопотань і скарг та разом з відповідачами був відповідальним за затримку провадження. Уряд стверджував, що значних періодів бездіяльності з вини національних судів не було.

19. Заявник не погодився.

20. Суд нагадує, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватись у світлі відповідних обставин справи та таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів влади, а також важливість предмета спору для заявника (див., серед

багатьох інших джерел, рішення у справі «Фридлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*) [ВП], № 30979/96, п. 43, ECHR 2000-VII).

21. Повертаючись до обставин справи, Суд зазначає, що метою позову заявника був перерахунок компенсації у зв'язку з професійним захворюванням та пов'язаної з цим шкоди. Відповідно провадження мало певну важливість для нього. Незважаючи на це, Суд не вбачає жодної підстави для того, щоб національні суди розглядали цю справу з особливою терміновістю по відношенню до інших справ, які перебували на розгляді у судах.

22. Суд також зазначає, що справа певною мірою ускладнювалася внаслідок чотирьохразової зміни сум відшкодування шкоди, що вимагалась заявником, та подання ним нового позову, який був приєднаний до первісного. Крім того, національні суди повинні були встановити, чи зазнав матеріальної та моральної шкоди заявник, і якщо так, то визначити суму відшкодування, яка мала бути виплачена. Навіть якщо справа також ускладнювалася тим, що національні суди мали призначити дві експертизи, Суд доходить висновку, що предмет судового розгляду не може вважатися особливо складним.

23. З огляду на поведінку заявника, Суд погоджується з твердженням Уряду, що певні затримки були спричинені заявником (див. пункти 13 і 14, зазначені вище): він вимагав відкладення шести судових засідань, не з'явився в одне судове засідання та подав дві скарги, які не відповідали процесуальним вимогам. Однак, щодо його процесуальних клопотань та належним чином поданих скарг Суд зазначає, що заявник лише використовував свої процесуальні права і не може бути звинувачений за використання засобів, наданих національним законодавством, для захисту своїх інтересів (див. рішення у справі «Сілін проти України» (*Silin v. Ukraine*), № 23926/02, п. 29, від 13 липня 2006 року).

24. Щодо тверджень про те, що Уряд не відповідає за затримки, які були спричинені відповідачами, Суд зазначає, що запобігання неналежній та такій, що затягує справу, поведінці сторін у цивільному процесі є завданням саме державних органів. Фактично одна з неявок відповідача у судове засідання суттєво продовжила розгляд справи (див. пункт 13, зазначений вище). Хоча суди мали в своєму розпорядженні достатньо засобів для забезпечення присутності відповідача в судовому засіданні чи для розгляду справи за його відсутності, немає жодних ознак того, що заходи, яких вони вживали, будь-яким чином прискорили провадження (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Смірнова проти України» (*Smirnova v. Ukraine*), № 36655/02, пп. 53 і 69, від 8 листопада 2005 року). Відповідно це не може вважатися таким, що звільняє державу від відповідальності.

25. Щодо поведінки судів Суд зазначає, що головні затримки в судовому розгляді були спричинені тим, що справа чотири рази поверталась на новий розгляд (див. пункт 9, зазначений вище). Суд нагадує, що оскільки до повернення справи зазвичай призводять помилки, допущені судами нижчих інстанцій, повторюваність таких повернень в рамках одного провадження свідчить про наявність серйозного недоліку судової системи (див. рішення у справі «Вієрціжєвська проти Польщі» (*Wierciszewska v. Poland*), № 41431/98, п. 46, від 25 листопада 2003 року).

26. Суд також визнав відсутність сумлінності стосовно розгляду касаційної скарги заявника, який тривав один рік та вісім місяців, в той час як організація судового провадження таким чином, щоб воно було без затримок та ефективним, є функцією національних судів.

27. Суд часто констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, подібних до цієї. Дослідивши всі матеріали справи, які є в його розпорядженні, Суд зазначає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, здатного переконати Суд дійти іншого висновку в цій справі. З огляду на практику Суду з цього питання, Суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».

Відповідно у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. ІНШІ СКАРГИ

28. Заявник також скаржився за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції на оцінку доказів судом, тлумачення національного законодавства та на результат провадження. Він також стверджував про порушення статей 2, 5, 7 та 34 Конвенції, статті 1 Першого протоколу та статті 3 Протоколу № 4 без будь-якого подальшого уточнення.

29. Дослідивши доводи заявника та всі матеріали справи, які є в його розпорядженні, та в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, Суд не виявив жодних ознак порушення прав і свобод, закріплених Конвенцією.

30. Отже, ця частина заяви має бути відхилена відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтована.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

31. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

32. Заявник вимагав 556 євро відшкодування матеріальної та 19 413 грн відшкодування моральної шкоди.

33. Уряд висловив заперечення щодо цих вимог.

34. Суд не вбачає будь-якого причинного зв'язку між встановленим порушенням та матеріальною шкодою, яка заявлена, і тому відхиляє цю вимогу. З іншого боку, Суд вважає, що заявник мав зазнати моральної шкоди, яка не може бути належно відшкодована самим лише встановленням порушення. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості та з огляду на обставини цієї справи, Суд присуджує заявнику 1100 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові витрати

35. Заявник також вимагав 25 євро компенсації судових витрат, понесених під час провадження у національних судах.

36. Уряд висловив заперечення щодо цієї вимоги.

37. Згідно з практикою Суду заявник має право на компенсацію судових витрат лише в разі, якщо було доведено, що такі витрати були фактично понесені і були неминучими, а їхній розмір — обґрунтованим. У даній справі Суд, врахувавши документи, що є в його розпорядженні, та зазначені вище критерії, відхиляє вимогу заявника щодо компенсації витрат, понесених ним під час провадження у національних судах, оскільки не було ознак того, що вони були дійсно необхідними.

C. Пеня

38. Суд вважає за доцільне призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості провадження прийнятною, а решту скарг у заяві — неприйнятними.
2. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції стосовно тривалості провадження.
3. *Постановляє*, що:
  - (а) протягом трьох місяців держава-відповідач має сплатити заявнику 1100 (одну тисячу сто) євро відшкодування моральної шкоди, враховуючи будь-який податок, який може бути стягнуто з цієї суми, що має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (б) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 20 січня 2011 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Стівен Філіпс
Заступник Секретаря

Райт Маруст
Голова

---

¹ 1 грн = 0,14 євро.